

Europos vertybinių popierių ir rinkų institucija

2012 m. metinė ataskaita

Pirmininko įžanginis žodis

ESMA, kaip Europos Sąjungos (ES) nepriklausoma vertybinių popierių ir rinkų priežiūros institucija, sėkmingai baigė antruosius veiklos metus. Šioje antrąje metinėje ataskaitoje aprašyta, kaip ESMA buvo steigiama kaip institucija, kokią pažangą ji padarė siekdama Europos Parlamento ir Tarybos jai nustatytų tikslų.

ESMA tikslai, aprėpiantys visą jos veiklą ir veiksmus, yra šie:

- parengti bendrą taisyklių sąvadą;
- užtikrinti priežiūros konvergenciją visoje ES;
- prižiūrėti kredito reitingų agentūras;
- skatinti ir stiprinti investuotojų apsaugą ir
- padėti užtikrinti ES finansinį stabilumą.

Nepaisant to, kad pirmiesiems ESMA veiklos metams būdingos kintančios rinkų sąlygos, praeitais metais, nors jie rinkoms buvo sudėtingi, pagerėjo sisteminės rizikos rodikliai ES vertybinių popierių rinkose, ypač 2012 m. antrąjį pusmetį. Tačiau dar negalime būti ramūs dėl su mūsų rinkų stabilumu susijusios rizikos, kadangi rizikos rodikliai dėl šiuo metu patiriamos valstybių skolų ir bankų krizės, investuotojų rizikos vertinimų peržiūros, finansavimo rizikos, galimo mažų palūkanų normų ilgalaikio poveikio ir tinkamo rinkų veikimo kliūčių tebėra dideli. Ir toliau stebėsime padėtį atlikdami savo kasdienį darbą ir bendradarbiaudami su Europos sisteminės rizikos valdyba (ESRV).

Kad pasiektų šiuos tikslus, ESMA glaudžiai bendradarbiauja su valstybių narių nacionalinėmis kompetentingomis institucijomis (NKI) ir toliau kliaunasi tvirtais darbo santykiais su kitomis Europos priežiūros institucijomis: Europos bankininkystės institucija (EBI), Europos draudimo ir profesinių pensijų institucija (EIOPA) ir Europos sisteminės rizikos valdyba (ESRV).

Kaip ir 2011 m., savo veikla ESMA visų pirma siekė įgyvendinti reguliavimo ir priežiūros pokyčius, kurie, ES nuomone, yra būtini norint įveikti finansų krizę, ir Didžiajame dvidešimtuose prisiimtus įsipareigojimus sukurti atsparesnę finansų sistemą. Svarbiausios sritys, kuriose ESMA padarė pastebimą pažangą siekdama šių tikslų, buvo šios: darbas įgyvendinant naująją kredito reitingų agentūrų (KRA) priežiūros sistemą ES; darbas rengiant bendrą taisyklių sąvadą; darbas siekiant priežiūros konvergencijos visose valstybėse narėse.

Pradėjusi vykdyti KRA priežiūrą, per 18 mėnesių ESMA patikrino visus svarbiausius registruotuosius subjektus. Rezultatai paskelbti 2012 m. kovo mėn. Ataskaitoje nurodyta keletas nustatytų trūkumų, tobulėjimo sričių, kurios yra įtrauktos į visų subjektų priežiūros planus. Atlikdami teminį darbą 2012 m. daugiausia dėmesio skyrėme KRA atitikties funkcijoms ir bankų reitingo metodikoms, nagrinėjome atskleidimo procesus ir bankų reitingo metodikų pokyčių įgyvendinimą, griežtą ir sisteminių metodikų taikymą ir metodinį peržiūros procesą. Iki 2012 m. pabaigos ES įregistravome 19 KRA, įskaitant vieną sertifikuotą KRA iš Japonijos. Vis dar gauname registracijos paraiškų.

ESMA žengė svarbius žingsnius rengdama bendrą taisyklių sąvadą įvairiomis priemonėmis. Mūsų svarbiausias darbas – techninių standartų rengimas dviejose srityse: skolintų vertybinių popierių pardavimas ir kredito įsipareigojimų neįvykdymo apsikeitimo sandoriai siekiant paremti rinkos vientisumą ir Europos rinkų infrastruktūros reglamentą, kuris atitinka ES Didžiajame dvidešimtuose prisiimtą įsipareigojimą reguliuoti ne biržos išvestinių priemonių rinką. Be to, ESMA teikė EK patarimus dėl antrinės teisės prospektų, KIPVPS (angl. – UCITS), alternatyvaus investavimo fondų ir skolintų vertybinių popierių pardavimo klausimais. Galiausiai, paisydami savo bendro taisyklių sąvado tikslo, teikėme patarimus ir paramą teisėkūros srityje dėl šių teisės aktų: FPRD II ir FPRR, Piktnaudžiavimo rinka direktyvos, Piktnaudžiavimo rinka reglamento ir Centrinio vertybinių popierių depozitoriumo direktyvos, kurią baigia rengti Europos Parlamentas ir Taryba.

Padarėme didelę pažangą įgyvendindami savo įgaliojimus užtikrinant priežiūros ir reguliavimo konvergenciją 27 valstybėse narėse. Tai pavyko mums parengus rinkos veiklos gaires, įskaitant didelio dažnio prekybą (DDP), kartu sutelkiant dėmesį į investicijų ir turto valdymo sritį. Parengtos gairės šiomis temomis: alternatyvaus investavimo fondų valdytojai; biržoje prekiaujami fondai (BPF) ir KIPVPS; patarimų investuotojams tinkamumas; investicinių įmonių atitikties funkcijos. Be to, atlikome NKI veiklos tarpusavio vertinimą, kad įvertintume konvergenciją taikant ir įgyvendinant ES teisę, ir paskelbėme prospektų sistemos ir sankcijų už piktnaudžiavimą rinka taikymo peržiūros rezultatus. Galiausiai, nustatėme daugelį FPRD skaidrumo reikalavimų netaikymo atvejų, susiformavo bendroji tarpvalstybinė praktika.

ESMA ne tik dirbo priežiūros konvergencijos srityje, bet ir atliko svarbų vaidmenį koordinuodama NKI veiksmus skubiais atvejais, susijusiais su *neigiamais rinkų pokyčiais*. Tokių patyrėme 2012 m. vasarą, kai ES pablogėjo sąlygos; ESMA atliko pagrindinį vaidmenį koordinuodama tuomet buvusius nustatytus draudimus prekiauti skolintais vertybiniais popieriais. Lapkričio mėn. ESMA ėmėsi savo naujojo oficialaus vaidmens pagal Skolintų vertybinių popierių pardavimo reglamentą – skelbė savo nuomones apie Graikijos ir Ispanijos nustatytus rinkų apribojimus.

Svarbus tikslas, susijęs su vertybinių popierių priežiūros institucijų darbu, – stiprinti investuotojų apsaugą, ir šiuo požiūriu ESMA niekuo nesiskiria nuo kitų. Nuo pat įsteigimo ESMA daug dirba stiprindama Europos investuotojų apsaugos sistemą ir dėl to įgyvendindama daug konkrečių iniciatyvų. 2012 m. tai buvo jau minėtos gairės dėl BPF ir KIPVPS bei patarimų investuotojams tinkamumo ir investicinių įmonių atitikties funkcijų, kuriomis suderinama reguliavimo praktika ir stiprinama investuotojų apsauga. Be to, ESMA perspėjo investuotojus apie pavojus, su kuriais jie susiduria naudodamiesi internetu investavimo tikslais, nes padaugėjo nacionalinių valdžios institucijų skundų.

Be reguliavimo ar priežiūros klausimų sprendimo, ESMA daugiau išteklių skyrė savo finansinio stabilumo tikslui paremti, dėl to gerino savo gebėjimą įvertinti stabilumo riziką finansų rinkose. ESMA darbas finansinio stabilumo srityje – tai konkrečių projektų ir reguliarių pranešimų apie riziką derinys. Praeitais metais atlikome konkretų darbą dėl rizikos, susijusios su dabartine tendencija rinkoje kurti struktūrinius ir sudėtingus mažmeninius produktus. Be to, atlikome pirmąjį šešėlinės bankų sistemos masto ES vertinimą ir pradėjome CDS rinkų ir rizikos draudimo fondų sektoriaus poveikio sisteminei rizikai finansų rinkose tyrimo projektus.

Dėl finansų rinkų globalių reformų ir jų tarpusavio ryšių pastaraisiais metais ESMA labai aktyviai dalyvavo tarptautinio koordinavimo ir bendradarbiavimo veikloje. Paminėtini šie veiksmi: dalyvavimas vykdamas tarptautinį ne biržos išvestinių finansinių priemonių reformos koordinavimą; įvairių jurisdikcijų KRA priežiūros sistemų tvirtinimas pagal ES standartus; derybų dėl susitarimo memorandumo dėl alternatyvaus investavimo fondų priežiūros pradžia. ESMA taip pat talkina Finansinio stabilumo valdybos darbe ir neseniai tapo Tarptautinės vertybinių popierių komisijų organizacijos (IOSCO) asocijuotąja nare.

Trijų Europos priežiūros institucijų, įskaitant ESMA, EBI ir EIOPA, jungtinis komitetas, kuriam man teko garbė pirmininkauti 2012 m., padarė labai didelę pažangą siekdamas savo tikslų užtikrinti nuoseklų požiūrį į visoms institucijoms svarbius klausimus, parengti bendrus sprendimus ir keisti informacija apie atitinkamus sektorius.

Įgyvendindama savo užduotis ESMA užtikrino, kad visi suinteresuotieji subjektai turėtų galimybę prisidėti prie mūsų sprendimų per atviras viešąsias konsultacijas, bendradarbiaudami su įvairiomis suinteresuotųjų šalių asociacijomis, kuriose atstovaujama ir investuotojams, ir rinkos dalyviams, bei remdami Vertybinių popierių ir rinkų suinteresuotųjų subjektų grupės nuomones.

Galiausiai noriu padėkoti kolegoms iš ES nacionalinių valdžios institucijų, kurie, būdami Priežiūros tarybos nariai, padėjo padaryti didelę pažangą siekiant mūsų tikslų. Kiti administracinės valdybos nariai teikė pagalbą ir patarimų užtikrinant sklandžią institucijos veiklą.

Ir visa tai būtų neįmanoma be tų, kurių ryžtas ir atkaklus darbas leido ESMA pasiekti viską, ką ji turi

2012 m., – be darbuotojų. Su džiaugsmu žvelgiu į ateinančius metus ir galimybę toliau vadovauti šiai komandai.

Steven Maijoor

Pirmininkas
Europos vertybinių popierių ir rinkų institucija

Vykdomosios direktorės įžanginis žodis

Europos vertybinių popierių ir rinkų institucija (ESMA), kaip ES vertybinių popierių ir rinkų priežiūros institucija, 2012 m. baigė antruosius veiklos metus, kurie, kaip ir ankstesnieji, buvo labai užimti, nes ESMA turėjo įvykdyti plataus užmojo darbo programą. Kaip jos vykdomoji direktorė, džiaugiuosi galėdama pateikti ataskaitą apie tai, kaip ESMA dirbo 2012 m.

Kurti ir plėsti organizaciją didėjant jos atsakomybės naštai nepastovių finansų rinkų sąlygomis gali būti tikras iššūkis. Vis dėlto ESMA įrodė, kad geba patenkinti įvairius poreikius taikydama teisės aktus, sprendama organizacinius klausimus, atlikdama naujas pareigas ir sėkmingai įgyvendindama daugelį naujų užduočių.

Pirmąjį pusmetį daugiausia dėmesio buvo skirta tam, kad sukurtume kredito reitingų agentūrų priežiūros sistemą ir parengtume reguliavimo techninius standartus, kurie būtų pagrindas būsimiems vertybinių popierių teisės aktams. Visus metus svarbiausias uždavinys buvo naujas taisyklių sąvadas, skirtas prekybos ne biržos išvestinėmis priemonėmis priežiūrai užtikrinti nustatant joms pagrindinių sandorio šalių tarpuskaitos reikalavimą. Naujajame EMIR reglamente ESMA taip pat nustatytos svarbios funkcijos, panašios į KRA funkcijas, vykdan sandorių duomenų saugyklą priežiūrą ir dalyvaujant visose pagrindinių sandorio šalių kolegijose. Pradėjome rengtis 2013 m. vykdyti šias naujas pareigas.

Nors 2012 m. daug ESMA politikos darbo skirta bendram taisyklių sąvadui Europos Sąjungai (ES) parengti, institucija ne tik atliko politinį vaidmenį, bet ir ėmė virsti labiau į priežiūrą ir priežiūros konvergenciją orientuota institucija. Tai atsispindėjo ir mūsų darbuotojų samdymo politikoje. Apskritai 2012 m. ESMA ir toliau nuolat plėtėsi: metų pradžioje buvo 60 darbuotojų, o metų pabaigoje – jau 100. Atsirado įvairių sričių naujų darbuotojų, tarp jų – turinčių darbo Europos institucijose, nacionalinėse priežiūros institucijose ir finansų rinkose patirties. Žvelgiant į ilgą ESMA pareigų sąrašą pagal EMIR ir kitus teisės aktus matyti, kad mums reikės vis daugiau įvairių sričių darbuotojų. 2012 m. antrąjį pusmetį daug laiko skirta institucijos pasirengimui tolesnei plėtrai 2013 m., samdymo planavimui ir tam, kad būtų užtikrintas organizacijos praktinis pajėgumas aprėpti visus šiuos pokyčius. Be kita ko, gautas biudžeto valdymo institucijų sutikimas, kad ESMA išplėstų savo patalpas adresu rue de Grenelle Nr. 103 – užimtų du papildomus aukštus.

Tačiau institucijos augimas taip pat pastebimas jai bręstant ir kitose srityse: ESMA sukūrė sistemas ir procedūras, kurių reikia norint garantuoti, kad jos finansiniai, viešųjų pirkimų ir kiti administraciniai procesai atitiktų griežtas ES taisykles, – tai itin svarbu siekiant užtikrinti, kad priežiūros institucija būtų geras pavyzdys. Dėl šių pokyčių sugebėjome gerokai padidinti savo veiklos veiksmingumą, o tai, įdiegus ir naujas vidaus kontrolės funkcijas, leido užtikrinti mums ES pavestų administracinių tikslų ir uždavinių įgyvendinimą.

Šie patobulinti procesai ir procedūros leido ESMA per visus metus užtikrinti didelį veiklos veiksmingumą, kad būtų įgyvendinti mūsų darbo programoje numatyti svarbūs politiniai tikslai tiesiogiai prižiūrėti ir registruoti KRA veiklą, sustiprinti investuotojų apsaugą, finansinį stabilumą ir įvairių rūšių priežiūros veiklos nuoseklumą.

2012 m. ESMA metinėje finansinėje atskaitomybėje atsispindi tolesnė institucijos plėtra. Norėčiau padėkoti visiems ESMA darbuotojams už jų sunkų darbą, atsidavimą ir didžiulį kiekvieno jų indėlį siekiant išpūdingų 2012 m. rezultatų dažnai dirbant pagal įtemptą grafiką. Taip pat dėkoju kolegoms iš ESMA administracinės valdybos ir Priežiūros tarybos, darbo grupių ir pramonės atstovų grupių dalyviams bei visiems suinteresuotiesiems subjektams, kurie lėmė ESMA sėkmę 2012 m.

Verena Ross

Vykdomoji direktorė
Europos vertybinių popierių ir rinkų institucija

Turinys

Pirmininko įžanginis žodis	2
Vykdomosios direktorės įžanginis žodis	5
1. ESMA vaidmuo ir tikslai	7
ESMA tikslai	7
ESMA organizacija	9
2. ESMA pasiekimai įgyvendinant 2012 m. tikslus	11
2.1 Finansinis stabilumas	12
2.2 Finansinių paslaugų vartotojų apsauga	12
2.3 Priežiūra	12
2.4 Bendras taisyklių sąvadas	13
2.5 Konvergencija	13

1. ESMA vaidmuo ir tikslai

2011 m. sausį įsteigtos ESMA užduotis – stiprinti investuotojų apsaugą ir skatinti stabilias ir tinkamai veikiančias finansų rinkas Europos Sąjungoje (ES). Kaip nepriklausoma institucija, ESMA įgyvendina šiuos tikslus rengdama bendrą taisyklių sąvadą ES finansų rinkoms ir užtikrindama jo nuoseklų taikymą visoje ES bei prisideda prie finansų paslaugų įmonių reguliavimo visoje Europos Sąjungoje, tiesiogiai prižiūradama jų veiklą arba aktyviai koordinuodama nacionalinių priežiūros institucijų veiklą.

Organizacinės ESMA ypatybės

Europos vertybinių popierių ir rinkų institucijai, jos misijai ir tikslams būdingos šešios ypatybės.

- **Europos institucija.** Vykdydama savo užduotis, ESMA veikia atsižvelgdama į ES interesus. Ji atspindi ES įvairovę;
- **Nepriklausoma.** ESMA yra nepriklausoma nuo ES institucijų, nacionalinių institucijų ir nuo finansų rinkų dalyvių;
- **Bendradarbiaujanti.** Kartu su nacionalinėmis institucijomis ESMA sudaro ES finansų rinkų priežiūros institucijų tinklą. Ji bendradarbiauja su visomis atitinkamos srities Europos struktūromis, įskaitant Europos bankininkystės instituciją (EBI), Europos draudimo ir profesinių pensijų instituciją (EIOPA) ir Europos sisteminės rizikos valdybą (ESRV), taip pat su reguliavimo tarnybomis už ES ribų;
- **Atskaitinga.** ESMA sprendimus priima skaidriai ir su suinteresuotomis šalimis bendrauja atvirai, nė vienos neišskirdama. Organizacija yra atskaitinga Europos Parlamentui, Europos Tarybai, Europos Komisijai ir plačiajai visuomenei;
- **Profesionali.** ESMA siekia profesionalaus meistriškumo įdarbindama aukštos kvalifikacijos darbuotojus, turinčius tvirtų techninių žinių apie finansų rinkas ir daug patirties šioje srityje, taip pat laikydamasi geros praktikos ir teisingų procedūrų; ir
- **Veiksminga.** ESMA naudoja savo išteklius našiai, kad galėtų kuo labiau skatinti investuotojų apsaugą ir stabilias bei tinkamai veikiančias rinkas Europos Sąjungoje.

ESMA tikslai

Geras ir veiksmingas vertybinių popierių rinkų reguliavimas yra pagrindinis ES finansų rinkų ir ekonomikos augimo, vientisumo ir našumo svirtas, o veiksmingas reguliavimas ir priežiūra – būtinas veiksnys užtikrinantis ir palaikantis pasitikėjimą tarp rinkų dalyvių. Tam, kad būtų galima puoselėti šias sąlygas, ESMA buvo sukurta kaip nepriklausoma ES institucija, kurios užduotis – kuo geriau derinti priežiūros taisykles ir praktiką.

ESMA nustato suderintas taisykles ir siekia, kad jos būtų įgyvendintos visoje ES, todėl ji funkcionuoja kaip vertybinių popierių teisės aktų standartų kūrėja ir teikia techninius patarimus tose srityse, kuriose yra Europos Komisijos (EK) įgaliota tai daryti. Ji taip pat atlieka svarbų vaidmenį tiesiogiai prižiūradama finansų srities subjektus visoje Europoje, kaip antai kredito reitingų agentūrų (KRA) veiklą ir būsimas sandorių duomenų saugyklas (SDS). Ateityje ESMA taip pat dalyvaus priežiūros kolegijoms prižiūrint pagrindines sandorio šalis (PSS).

ESMA metinė ataskaita – svarbi priemonė, padedanti užtikrinti institucijos atskaitomybę apie pasiektus rezultatus ir metinės darbo programos įvykdymą. ESMA vaidmenį galima geriau suprasti atsižvelgiant į penkis jos pačios užsibrėžtus tikslus.

Finansinis stabilumas

Kad ESMA galėtų prisidėti prie ES vertybinių popierių rinkų finansinio stabilumo apsaugos, labai svarbu, kad ji nuolat analizuotų tendencijas ir ankstyvoje stadijoje mikroatsargumo lygmeniu nustatytų galimus pavojus ir silpnas vietas. Tam ESMA visų valstybių ir sektorių mastu vykdo Europos vertybinių popierių rinkų ekonomines analizes ir modeliuoja galimų pokyčių rinkoje poveikį.

ESMA reguliariai ir prireikus informuoja Europos institucijas, kitas Europos priežiūros institucijas (EPI) ir Europos sisteminės rizikos valdybą (ESRV) apie nustatytus faktus ir išvadas. Vykdamas priežiūros veiklą surinkti mikroduomenys yra labai svarbūs besikaupiantiems galimiems pavojams visai ekonomikai nustatyti. Todėl labai svarbu reguliariai informuoti visus sprendimų priėmėjus, taip pat ES lygmeniu Finansinių paslaugų komitetą (FPK) bei Ekonomikos ir finansų komiteto finansinio stabilumo grupę (EFK-FSL). Nuo 2013 m. ESMA taip pat kas pusmetį skelbs ataskaitas, kad informuotų apie galimas grėsmes finansiniam stabilumui. ESMA taip pat padeda stiprinti finansinį stabilumą koordinuodama skubias priemones visoje ES.

Investuotojų apsauga

Dar viena svarbi ESMA užduotis – užtikrinti, kad visuomet būtų tinkamai apsaugoti investuotojų interesai. ESMA tai vykdo skatindama skaidrumą, paprastumą ir sąžiningumą vartotojams teikiamų finansinių produktų ir paslaugų vertybinių popierių rinkose. Siekdama užtikrinti, kad nepriklausomai nuo produkto pardavimo vietos investuotojams būtų suteikiama to paties lygio apsauga, ESMA renka, analizuoja ir skelbia informaciją apie vartojimo tendencijas, skatina finansinį raštingumą ir mokymo iniciatyvas ir prisideda prie bendrų informacijos atskleidimo taisyklių tobulinimo.

Institucijai svarbu stebėti naują ir jau egzistuojančią finansinę veiklą, nes taip ji gali nuspręsti, ar reikia priimti gaires ir rekomendacijas saugumui vertybinių popierių rinkose bei reguliavimo praktikos konvergencijai skatinti, ir gali užtikrinti vis geresnę investuotojų apsaugą visoje ES.

Nustačiusi, kad kai kurie produktai pagal savo pobūdį gali kelti rimtą grėsmę investuotojams, ESMA privalo paskelbti įspėjimą. Jei įsigalios dabar pasiūlyti teisės aktai, ESMA ateityje galės kraštutiniu atveju laikinai uždrausti tam tikrus produktus. Dirbdama šioje srityje, ESMA privalo užtikrinti, kad investuotojams rinkos dalyvių teikiama finansinė informacija būtų aiški, suprantama ir būtų teikiama laikantis galiojančių taisyklių.

Bendras taisyklių sąvadas

Atlikdama standartų kūrėjos vaidmenį, ESMA nustato suderintus reguliavimo techninius standartus (RTS) įvairiose vertybinių popierių reguliavimo srityse. Rengdama tuos standartus, ESMA prisideda prie bendro ES taisyklių sąvado, kuris taikomas visiems rinkos dalyviams ir užtikrina vienodas veiklos sąlygas visoje ES. Jo tikslas yra taip pat skatinti nacionalinės priežiūros kokybę ir nuoseklumą, geresnę ir nuoseklesnę investuotojų apsaugą visoje ES ir griežtesnę tarptautinių grupių priežiūrą.

Konvergencija

ESMA buvo įsteigta priežiūros konvergencijai skatinti ir taip mažinti atvejus, kai arbitražas vykdomas remiantis įvairia praktika ES. Tokia įvairi praktika gali pakenkti ne tik rinkų funkcionavimo vientisumui, našumui ir tvarkingumui, bet ir galiausiai finansiniam stabilumui.

Siekdama puoselėti sąžiningą ir subalansuotą priežiūros praktiką, ESMA organizuoja ekspertų vykdomas galiojančių ES vertybinių popierių teisės aktų peržiūras. Be to, ESMA turi keletą priemonių, kuriomis gali siekti reguliavimo konvergencijos, pavyzdžiui, ji gali skelbti nuomones, tarpininkauti ir, kaip paskutinę priemonę, pradėti ES teisės aktų pažeidimo procedūrą.

Konvergencijos tikslų ESMA siekia ir kitose darbo programos srityse, pavyzdžiui, tobulina bendrą taisyklių sąvadą, išleisdama gaires ir rekomendacijas tose srityse, kur dar egzistuoja taisyklių taikymo skirtumai, ir teikdama Komisijai patarimus apie tas sritis, kuriose norint suvienodinti priežiūros praktiką gali reikėti taisyti teisės aktus.

Priežiūra

Šiuo metu ESMA tiesioginės priežiūros pastangos yra nukreiptos į dvi finansų rinkų dalyvių grupes – kredito reitingų agentūras ir sandorių duomenų saugyklas. Nuo 2011 m. liepos 1 d. ESMA yra atsakinga už kredito reitingų agentūrų registravimą ir priežiūrą ES. Pradedant nuo 2013 m. ESMA taip pat turės tiesiogiai prižiūrėti sandorių duomenų saugyklas ir dalyvauti priežiūros kolegijų veikloje prižiūrint pagrindines sandorio šalis.

Visoje Europos Sąjungoje prižiūredama finansų rinkų dalyvius, kurie gali turėti įtakos ES finansų rinkų vientisumui, ESMA padeda užtikrinti, kad finansų rinkos būtų saugesnės, ir taip stiprina investuotojų apsaugą.

ESMA organizacija

2011 m. sausį įsteigtos ESMA užduotis – stiprinti investuotojų apsaugą ir skatinti stabilias ir tinkamai veikiančias finansų rinkas ES. Kaip nepriklausoma institucija ESMA šio tikslo siekia kurdamą ES finansų rinkoms bendrą taisyklių sąvadą ir užtikrindama jų nuoseklų taikymą visoje ES. ESMA prisideda prie finansų paslaugų įmonių reguliavimo visoje Europos Sąjungoje, tiesiogiai prižiūredama jų veiklą arba aktyviai koordinuodama nacionalinių priežiūros institucijų veiklą.

ESMA valdymo organai ir valdymas

ESMA valdo du sprendimus priimančius organai: priežiūros taryba ir administracinė valdyba. ESMA turi visu etatu dirbantį pirmininką Steven Maijoor ir vykdomąją direktorę Verena Ross. Jie abu dirba ESMA būstinėje Paryžiuje; jų kadencija yra penkeri metai ir gali būti pratęsta vieną kartą. Pirmininkas atsako už priežiūros tarybos darbo parengimą ir pirmininkauja priežiūros tarybos bei administracinės valdybos posėdžiams. Jis taip pat atstovauja institucijai.

Vykdomoji direktorė atsako už institucijos kasdienį valdymą, įskaitant personalo reikalus, metinės darbo programos sudarymą ir įgyvendinimą, institucijos biudžeto projekto sudarymą ir administracinės valdybos darbo parengimą.

ESMA priežiūros taryba

Be ESMA pirmininko, priežiūros tarybą sudaro 27 nacionalinių priežiūros institucijų vadovai (jei valstybėje narėje yra daugiau nei viena nacionalinė priežiūros institucija, jos tarpusavyje susitaria, kurių jų vadovai joms atstovaus), vienas stebėtojas iš EK, EBI ir EIOPA atstovas bei vienas ESRV atstovas. Be to, Norvegija, Islandija ir Lichtenšteinas pakviesti dalyvauti kaip nuolatiniai stebėtojai; netrukus prisijungs ir Kroatija kaip visavertė į ES įstojusi narė. Taryba vadovauja institucijos darbui ir turi aukščiausius sprendimų priėmimo įgaliojimus tvirtinant ESMA nuomones, rekomendacijas, gaires ir kitus sprendimus, taip pat ir teikiant patarimus ES institucijoms.

Aktualią informaciją apie valdybos narius ir 2012 m. vykusią jos posėdžių protokolų santraukas galima rasti ESMA interneto svetainėje: www.esma.europa.eu/bos

ESMA administracinė valdyba

Be ESMA pirmininko, ESMA administracinę valdybą sudaro šeši priežiūros tarybos nariai (ir po vieną pakaitinį narį kiekvienam nuolatiniam nariui), kuriuos iš savo tarpo renka priežiūros tarybos nariai. Vykdomoji direktorė ir EK atstovas administracinės valdybos posėdžiuose dalyvauja neturėdami teisės balsuoti (išskyrus biudžeto klausimus, kai Komisija turi teisę balsuoti).

Pagrindinis administracinės valdybos vaidmuo – rūpintis institucijos valdymo aspektais, kaip antai daugiamečių darbo programos sudarymu, biudžetu ir personalo ištekliais.

Aktualią informaciją apie valdybos narius ir 2012 m. vykusių jos posėdžių protokolų santraukas galima rasti ESMA interneto svetainėje: www.esma.europa.eu/mb

ESMA vertybinių popierių ir rinkų suinteresuotųjų subjektų grupė

Vertybinių popierių ir rinkų suinteresuotųjų subjektų grupė (MSG) buvo įsteigta vadovaujantis ESMA reglamentu siekiant palengvinti konsultavimąsi su suinteresuotaisiais subjektais dėl institucijos užduočių svarbiose srityse. ESMA privalo konsultuotis su MSG dėl gairių ir techninių standartų projektų. ESMA paskyrė trisdešimt (30) MSG narių dvejų su puse metų kadencijai, paskelbusi atvirą kandidatų siūlymo procedūrą. Grupės nariai pirmą kartą susirinko į posėdį 2011 m. liepos mėn. Jie atstovauja finansų rinkos dalyviams ir jų darbuotojams, vartotojams ir kitiems mažmeninių finansinių paslaugų naudotojams, finansinių paslaugų naudotojams bei mažoms ir vidutinėms įmonėms.

2011 m. grupė savo pirmininku išrinko vartotojų atstovą Guillaume Prache. Jam padeda du pavaduotojai – finansinių paslaugų naudotojų atstovas Peter de Proft ir finansų rinkų dalyvių atstovė Judith Hardt. 2012 m. grupė posėdžiavo penkis kartus, be to, vyko dar du posėdžiai kartu su ESMA priežiūros taryba. Grupė teikė daug patarimų, nuomonių ir ataskaitų su ESMA politikos formavimu susijusiais klausimais. Šių posėdžių protokolų santraukas ir grupės metinę ataskaitą galima rasti ESMA interneto svetainėje:

www.esma.europa.eu/msg

2. ESMA pasiekimai įgyvendinant 2012 m. tikslus

Antraisiais veiklos metais ESMA siekė įgyvendinti finansų srities teisės aktų pakeitimus, kurie, ES nuomone, yra būtini norint įveikti finansų krizę, ir Didžiojo dvidešimtuko kontekste prisiimtus įsipareigojimus sukurti atsparesnę finansų sistemą. Trys svarbiausios sritys, kuriose ESMA padarė pažangą siekdama šių tikslų:

- ESMA rinkų infrastruktūros standartai (EMIR, angl. *European Market Infrastructure Regulation*);
- darbas įgyvendinant naująją kredito reitingų agentūrų (KRA II) priežiūros sistemą; ir
- visų pirma, naujojo ES skolintų vertybinių popierių pardavimo reglamento, pagal kurį ESMA įgijo naujų įgaliojimų ir pareigų, įsigaliojimas. Jais teko pasinaudoti vos įsigaliojus reglamentui, kai ESMA paskelbė nuomones dėl padėties Graikijoje ir Ispanijoje.

Institucija atliko ir kitus svarbius darbus, kuriais toliau rengė bendrą taisyklių sąvadą ir siekė priežiūros konvergencijos visose valstybėse narėse. Dvi svarbiausios sritys rengiant taisyklių sąvadus buvo skolintų vertybinių popierių pardavimas ir EMIR; tai atitinka ES G20 įsipareigojimą reguliuoti ne biržos išvestinių finansinių priemonių rinką. Be to, ESMA teikė patarimus dėl antrinės teisės dėl prospektų, dėl KIPVPS ir alternatyvaus investavimo fondų (AIFV direktyvos). Rengiant bendrą taisyklių sąvadą taip pat teko atlikti parengiamuosius darbus, susijusius su naujais teisės aktais vertybinių popierių srityje, tokiais kaip FPRD II ir FPRR, Piktnaudžiavimo rinka direktyva ir Piktnaudžiavimo rinka reglamentas bei Centrinio vertybinių popierių depozitoriumo direktyva, kurią baigia rengti Europos Parlamentas ir Taryba.

ESMA taip pat padarė pažangą siekdama priežiūros ir reguliavimo praktikos konvergencijos visoje ES. Tam paskelbtos rinkos veiklos gairės, įskaitant didelio dažnio prekybą, kartu skiriant dėmesio alternatyvaus investavimo fondų valdytojams, biržoje prekiaujamiems fondams (BPF) ir paprastiesiems KIPVPS. Taip pat reikėjo rengti gaires dėl patarimų investuotojams tinkamumo ir investicinių įmonių atitikties funkcijų. Kad nustatytų galiojančių teisės aktų sritis, kuriose vis dar galima atlikti konvergencijos darbus, 2012 m. ESMA atliko nacionalinių priežiūros institucijų veiklos tarpusavio vertinimą, kad įvertintų konvergenciją taikant ir įgyvendinant ES teisę, bei paskelbė prospektų sistemos ir sankcijų už piktnaudžiavimą rinka taikymo peržiūros rezultatus.

Kalbant apie vertybinių popierių rinką, kurioje 2012 m., palyginti su 2011 m., padėtis šiek tiek pagerėjo, ESMA suvaidino svarbų vaidmenį koordinuodama NKI veiksmus skubiais atvejais, susijusiais su neigiamais rinkų pokyčiais. Kartu ji sustiprino savo darbą rinkos stebėsenos ir duomenų rinkimo srityje teikiant ataskaitas ES institucijoms, visų pirma, ESRV, kuri savo ruožtu skelbia informaciją apie riziką ir tendencijas finansų rinkose.

Antraisiais KRA priežiūros metais ESMA atliko visus svarbiausių KRA patikrinimus, nustatydamą trūkumus ir tobulėjimo sritis; ataskaita paskelbta kovo mėnesį. 2012 m. ESMA išnagrinėjo KRA bankų reitingų metodikas, įskaitant atskleidimo procesų peržiūrą. Iki 2012 m. pabaigos ESMA įregistravo 19 KRA ES, įskaitant vieną sertifikuotą KRA iš Japonijos. ESMA tebeaugauna registracijos paraiškų.

Nustatant standartus ir vykdant priežiūros veiksmus, visų pirma, siekiama apsaugoti investuotojus. Investuotojų teises galima apsaugoti įvairiomis priemonėmis, pavyzdžiui, nustatant griežtas taisykles paslaugas siūlančioms įmonėms, informuojant ir perspėjant investuotojus apie galimą riziką. 2012 m. ESMA perspėjo investuotojus apie pavojus, su kuriais jie susiduria naudodamiesi internetu investavimo tikslais, nes padaugėjo nacionalinių valdžios institucijų skundų.

Kita investuotojų apsaugos priemonė – aukštos kokybės informacija reikiamam investicinių produktų skaidrumo lygiui užtikrinti. Ši tema ir toliau yra ESMA darbotvarkėje. Institucija supažindino tarptautinę finansinės atskaitomybės bendruomenę ir tarptautines standartizavimo įstaigas su savo požiūriu šiuo

klausimu ir stebėjo, kaip jis taikomas. Vykdydama šį vaidmenį, ESMA prisidėjo prie tarptautinių finansinės atskaitomybės standartų (TFAS) kūrimo ir teikė pagalbą klausimais, susijusiais su finansine apskaita, kaip antai TFAS taikymas tvarkant valstybės skolą.

Atlikdama šį svarbų politikos kūrimo vaidmenį, ESMA dalijosi patirtimi su nacionalinėmis priežiūros institucijomis rinkos priežiūros klausimais ir klausimais, susijusiais su būsimais pakeitimais galiojančiuose ES teisės aktuose, įskaitant Prospektų ir Skaidrumo direktyvas, kontrolinio akcijų paketo įsigijimo teisės aktus ir t. t.

ESMA taip pat siekė bendro su kitomis EPI ir su ESRV darbo pažangos. 2012 m. trys Europos priežiūros institucijos (EPI) – ESMA, EBI ir EIOPA – atliko bendrą darbą jungtiniame komitete tarpšakiniais klausimais: jos svarstė tarpšakinę riziką, investuotojų apsaugą ir finansines inovacijas, sprendė finansinių konglomeratų priežiūros klausimus, įskaitant ir tokius dalykus kaip pinigų plovimas.

2.1 Finansinis stabilumas

Finansinį stabilumą tikriausiai galima geriausiai apibrėžti kaip padėtį, kai finansų sistema apskritai veikia sklandžiai be sutrikimų ir kai sistema, kurią sudaro finansų tarpininkai, rinkos ir rinkų infrastruktūros, geba absorbuoti finansinius ir realiuosius smūgius be poveikio paskirstytam turtui. **Finansinis stabilumas** reiškia, kad finansų sistema turėtų sugebėti veiksmingai ir sklandžiai perleisti išteklius iš sutaupų turinčių asmenų investuotojams, teisingai įvertinant ir valdant riziką bei nustatant tinkamas kainas.

Šia prasme finansiniam stabilumui apsaugoti reikia nustatyti pagrindines tendencijas, riziką ir pažeidžiamumą paskirstant finansinius išteklius iš sutaupų turinčių asmenų investuotojams, nustatant netinkamas kainas ar netinkamai valdant finansinę riziką. Stebėseną turi būti orientuota į ateitį: neveiksmingas kapitalo paskirstymas ar kainų nustatymo ir rizikos valdymo trūkumai gali turėti poveikio finansiniam stabilumui ir galiausiai ekonomikos stabilumui. Būtina stebėti pokyčius mikrolygmeniu ir makrolygmeniu, ir tai atsispindi ESMA, su ja susijusių institucijų EBI ir EIOPA bei ESRV struktūroje, kurioje visa informacija renkama makrolygmeniu.

Toks bendradarbiavimas būtinas norint užtikrinti stabilumą, nes turtą iš investuotojų skolininkams nukreipia finansų tarpininkai, kaip antai bankai, draudimo bendrovės ir kiti instituciniai investuotojai, o tarp pirkėjų ir pardavėjų pinigų srautai ir finansinis turtas keliauja per rinkų infrastruktūras.

ESMA darbas finansinio stabilumo srityje išsamiai aprašytas metinėje ataskaitoje anglų kalba: <http://www.esma.europa.eu>

2.2 Finansinių paslaugų vartotojų apsauga

Vartotojų teisių apsaugos užtikrinimas – dar viena svarbi ESMA užduotis. Ji tai vykdo skatindama skaidrumą, paprastumą ir sąžiningumą vartotojams teikiamų finansinių produktų ir paslaugų vertybinių popierių rinkose. Siekdama užtikrinti, kad nepriklausomai nuo produkto pardavimo vietos investuotojams būtų suteikiama to paties lygio apsauga, ESMA renka, analizuoja ir skelbia informaciją apie vartojimo tendencijas, skatina finansinį raštingumą ir mokymo iniciatyvas ir prisideda prie bendrų informacijos atskleidimo taisyklių tobulinimo, kad vartotojai galėtų priimti tinkamus investavimo sprendimus.

Nustačiusi, kad kai kurie produktai pagal savo pobūdį gali kelti rimtą grėsmę investuotojams, ESMA privalo paskelbti įspėjimą. Jei įsigalios dabar pasiūlyti teisės aktai, ESMA ateityje galės kraštutiniu atveju laikinai uždrausti tam tikrus produktus. Dirbdama šioje srityje, ESMA privalo užtikrinti, kad investuotojams rinkos dalyvių teikiama finansinė informacija būtų aiški, suprantama ir būtų teikiama laikantis galiojančių taisyklių.

ESMA darbas vartotojų apsaugos srityje išsamiai aprašytas metinėje ataskaitoje anglų kalba: <http://www.esma.europa.eu>

2.3 Priežiūra

Dėl nepakankamai suderintos finansinės priežiūros prieš finansų krizę ir jos metu Europos Parlamentas

paragino siekti labiau integruotos priežiūros Europoje, kad būtų užtikrintos tikrai vienodos sąlygos visiems veiklos vykdytojams ES lygmeniu ir kad tame atsispindėtų didėjanti finansų rinkų integracija. Buvo sukurta Europos finansų priežiūros institucijų sistema (EFPIS), į kurią įeina ir ESMA, kad būtų įveikti šie trūkumai, ir kad pradėtų veikti sistema, atitinkanti stabilios ir bendros ES finansinių paslaugų rinkos tikslą ir jungianti NKI į vieną ES tinklą.

Taip pat nuspręsta skatinti europinį požiūrį į visos ES rinkos dalyvių priežiūrą, pavyzdžiui, steigiant priežiūros kolegijas bankininkystės srityje ir sprendžiant klausimus po sandorio sudarymo (PSŠ). Be to, ESMA vienintelei pavesta prižiūrėti kredito reitingų agentūras (KRA) ES. Tą pačią funkciją nuo 2013 m. ji vykdys ir sandorių duomenų saugyklų atžvilgiu. Tai duomenų saugyklos, kuriose renkami, saugomi ir teikiami tarpuskaitos ir atsiskaitymų duomenys. Visoje ES prižiūradama finansų rinkų dalyvius, kurie gali turėti įtakos ES finansų rinkų vientisumui, ESMA padeda užtikrinti, kad finansų rinkos būtų saugios, ir taip stiprina investuotojų apsaugą.

2011 m. liepą ESMA ėmėsi ES įregistruotų KRA priežiūros veiklos. Kadangi įregistruotų KRA vis daugėjo, ESMA vaidmuo taip pat keitėsi: iš pradžių ji užtikrino nuoseklų registracijos paraiškų nagrinėjimą, o po to pradėjo vykdyti savo dabartinę politiką ir atlikti dabartinį KRA priežiūros vaidmenį.

ESMA darbas priežiūros srityje išsamiai aprašytas metinėje ataskaitoje anglų kalba: <http://www.esma.europa.eu>

2.4 Bendras taisyklių sąvadas

Dėl finansų krizės išaiškėjo neigiamas poveikis, kurį gali turėti nevienodas teisės aktų taikymas finansų rinkoms, vartotojams ir apskritai ekonomikai. Todėl reikėjo sukurti veiksmingų priemonių užtikrinant, kad valstybėse narėse ES teisė būtų taikoma nuosekliai. Siekdama užtikrinti didesnę vertybinių popierių teisės aktų ir jų taikymo nuoseklumą, ESMA gali rengti reguliavimo techninius standartus (RTS), kad sukurtų vienodas sąlygas visiems investuotojams ir tinkamai juos apsaugotų. Kaip itin specializuotų žinių turinčiai institucijai, įvairiose ES teisės srityse ESMA pavesta rengti RTS projektus, kurie vėliau tikslinami ir aiškinami 1 lygio ES teisėje.

Tokių RTS tikslas – pagerinti nacionalinės priežiūros kokybę ir nuoseklumą, sugriežtinti tarpvalstybinių grupių priežiūrą ir parengti bendrą ES taisyklių sąvadą, kuris būtų taikomas visiems finansų rinkų dalyviams vidaus rinkoje. ESMA vykdo ar vykdys šią funkciją tobulindama teisės aktus, kuriais kuriamos Europos vertybinių popierių rinkos (FPRD), jų infrastruktūra (EMIR) ir sklandus veikimas (skolintų vertybinių popierių pardavimas, Piktnaudžiavimo rinka direktyva), ir su RTS, skirtais svarbiausiems finansų rinkų dalyviams, tokiems kaip KRA ir investiciniai fondai (KIPVPS, AIFVD).

ESMA darbas bendro taisyklių sąvado srityje išsamiai aprašytas metinėje ataskaitoje anglų kalba: <http://www.esma.europa.eu>

2.5 Konvergencija

ESMA buvo įsteigta priežiūros konvergencijai skatinti ir taip mažinti atvejus, kai arbitražas ES vykdomas remiantis įvairia praktika, nes tai kenkia ne tik rinkų funkcionavimo vientisumui, našumui ir tvarkingumui, bet ir galiausiai finansiniam stabilumui.

Konvergencijos tikslų institucija siekia ir kitose darbo programos srityse, pavyzdžiui, tobulina bendrą taisyklių sąvadą rengdama gaires ir rekomendacijas tose srityse, kur dar yra taisyklių taikymo skirtumų, ir teikdama EK patarimus tose srityse, kuriose norint suvienodinti priežiūros praktiką gali tekti taisyti teisės

aktus.

ESMA darbas konvergencijos srityje išsamiai aprašytas metinėje ataskaitoje anglų kalba:
<http://www.esma.europa.eu>